

Φυσικό Περιβάλλον

Στην Ελλάδα, έχουν απομείνει λιγότερα από δέκα ζευγάρια ασπροπάρη. Το γεγονός αυτό επέβαλε την άμεση υλοποίηση δράσεων προστασίας και ενδυνάμωσης του πληθυσμού του. Το Πρόγραμμα LIFE για την προστασία του ασπροπάρη είναι από τα πιο φιλόδοξα και ολοκληρωμένα προγράμματα διατήρησης που έχουν υλοποιηθεί ποτέ για την προστασία γυπών. Βασικός στόχος του είναι η ενίσχυση του ανατολικότερου πληθυσμού ασπροπάρη της Ευρώπης, λαμβάνοντας μέτρα για την αντιμετώπιση των κυριότερων απειλών στους τόπους αναπαραγωγής, αλλά και κατά μήκος της μεταναστευτικής του διαδρομής.

Ασπροπάρης

Neophron percnopterus

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
Νάσος Ναλμπάντης

Αυτό το άρθρο για την ελληνική φύση θα είναι λίγο διαφορετικό από εκείνα που συνήθως γράφω. Αφορμή στάθηκε μια έκθεση φωτογραφίας στην οποία συμμετείχα και μια συνάντηση με γνωστή επιστήμονα που εργάζεται στην περιοχή της Δαδιάς. Η συζήτηση που είχα μαζί της στράφηκε γύρω από το αγαπημένο είδος του ασπροπάρη, του μοναδικού μεταναστευτικού γύπα που παρουσιάζει έντονο πρόβλημα επιβίωσης στην Ευρώπη. Η αγωνία μου γι' αυτό το υπό απειλή εξαφάνισης είδος και οι ερωτήσεις μου στην επιστήμονα για την τύχη του είχαν ως αποτέλεσμα την εξιστόρηση από μέρους της της ιστορίας του Πασχάλη. Η καθηλωτική, δραματική ιστορία του Πασχάλη, ενός νεαρού ασπροπάρη που γεννήθηκε στο δάσος της

Δαδιάς και στον οποίο είχε τοποθετηθεί δορυφορικός πομπός παρακολούθησης, ήταν η αφορμή γι' αυτό το άρθρο.

Έχουμε ξαναγράψει στο Ελληνικό Πανόραμα για τον ασπροπάρη σαν είδος, όμως σκέφτηκα ότι η αληθινή αυτή ιστορία θα έπρεπε να γίνει γνωστή. Ελπίζω με αυτό το άρθρο να γίνει επίσης γνωστός ο αγώνας των πουλιών αυτών για επιβίωση, αλλά και ο αγώνας πολλών ανθρώπων από διάφορες χώρες να βοηθήσουν να ανακάμψει ο πληθυσμός του ασπροπάρη στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια. Ενώ, λοιπόν, αρκετοί επιστήμονες και εθελοντές προσπαθούν για τη σωτηρία του ασπροπάρη, κάποιοι άλλοι τους σκοτώνουν για ποικίλους λόγους, όπως, για παράδειγμα, για χρήση σε τελετές μαγείας στην Αφρική.

Όμως αν θυμηθούμε το είδος αυτό. Ο ασπροπάρης, λοιπόν, του οποίου το επιστημονικό όνομα είναι *Neophron percnopterus* είναι ο μοναδικός από τα τέσσερα είδη γύπα της Ελλάδας που μεταναστεύει και διαχειμάζει στην Αφρική, και επίσης ο μικρότερος σε μέγεθος γύπας της Ευρώπης.

Έχει άνοιγμα φτερών 150-170 εκατοστά, ύψος 55-70 εκατοστά και βάρος 1.600-2.400 γραμμάρια. Ο ενήλικας έχει χρώμα λευκό με μαύρα τα πρωτεύοντα φτερά, γεγονός που τον κάνει μοναδικό είδος γύπα στην Ευρώπη. Το μακρύ, λεπτό ράμφος και το δέρμα του κεφαλιού και του λάρυγγα, που είναι γυμνό και κατακίτρινο ή πορτοκαλί, είναι σημάδια αλάνθαστα ότι βρισκόμαστε

μπροστά σε έναν ασπροπάρη. Φωλιάζει συνήθως σε εσοχές βράχων χτίζοντας μια πρόχειρη φωλιά. Στα μέσα Απριλίου γεννά 1-2 αυγά τα οποία κλωσσουν και οι δύο γονείς για περίπου 42 ημέρες. Το νεαρό πετά ανεξάρτητο σε περίπου τρεις μήνες μετά την εκκόλαψη. Από τα 200-250 ζευγάρια ασπροπάρηδων που είχαν καταγραφεί σε πολλές περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας –κυρίως στα Μετέωρα, στην Ήπειρο και στη Θράκη– τη δεκαετία του '80, την επόμενη 20ετία απέμειναν 30-50 ζευγάρια. Σήμερα οι ασπροπάρηδες δεν ξεπερνούν τα 5 ζευγάρια σε όλη τη χώρα. Το είδος είναι παγκοσμίως απειλούμενο και ο πληθυσμός του στα Βαλκάνια έχει μειωθεί περισσότερο από 80%.

Ο Πασχάλης, ο δικός μας ασπροπάρης, γεννήθηκε στο δάσος της Δαδιάς το 2013. Μόλις έφτασε στην κατάλληλη ηλικία, η ομάδα WWF Ελλάς, στο πλαίσιο του Προγράμματος LIFE «Η επιστροφή του ασπροπάρη», επέλεξε αυτόν και τον μικρότερο αδερφό του και τους τοποθέτησε ειδικά σχεδιασμένους πομπούς παρακολούθησης, γεγονός που εκ των υστέρων βοήθησε πολύ στη διαλεύκανση της υπόθεσής του. Το πουλί επέλεξε δύσκολη διαδρομή για την Αφρική, αποφάσισε να διασχίσει τη θάλασσα. Τα κατάφερε, σε αντίθεση με τον αδερφό του που πνίγηκε στην πρώτη του αυτή μετανάστευση, όπως και πολλοί άλλοι ασπροπάρηδες. Έναν μήνα αργότερα, ο Πασχάλης έφτασε επιτυχώς στη περιοχή διαχείμασής του στον Νίγηρα. Ήταν δυνατός και πραγματικός μαχητής. Όλα έδειχναν ότι αυτός ο ασπροπάρης θα επέστρεφε ύστερα από λίγα χρόνια στη Δαδιά και θα δημιουργούσε τη δική του οικογένεια. Ο πομπός έδινε συνεχώς σήμα και οι επιστήμονες που είχαν επιφορτιστεί με τον ρόλο της παρακολούθησης σημείωναν και μελετούσαν το ταξίδι του, το ταξίδι του «δικού» τους γύπα μέσω υπολογιστή. Μηροστά σε

μια οθόνη τα χιλιόμετρα φαίνονταν λίγα, αλλά η απόσταση που είχε διανύσει ήταν τεράστια. Αυτός ο ήρωας εξέπλητε τους επιστήμονες με την επιμονή του για ζωή. Όμως στις 27.2.2014 το σήμα του έπαυσε να εκπέμπει περίπου 140 χλμ. από τα σύνορα με τη Νιγηρία. Ύστερα από κάποιες περιέργες ενδείξεις το σήμα του εντοπιζόταν σε ένα σπίτι σε κάποιο χωριό της περιοχής. Μαύρα σύννεφα ανησυχίας σκέπασαν το μυαλό των επιστημόνων που παρακολουθούσαν τον μικρό γύπα. Τα λογικά συμπεράσματα δυσοίωνα. Μερικές μέρες αργότερα ο πομπός εξαχθηκε στη Νιγηρία. Ήταν πλέον σίγουρο ότι ο Πασχάλης ήταν νεκρός και το μόνο που έμελλε να ερευνηθεί ήταν το πώς αυτός ο νεαρός, δυνατός γύπας κατέληξε. Ξεκίνησε έρευνα για την υπόθεση από πολλούς φορείς, ευρωπαϊκούς και ντόπιους, ώστε να διερευνηθούν οι συνθήκες θανάτου του, από την οποία προέκυψε ότι ο Πασχάλης θανατώθηκε από έναν παράνομο λαθροκυνηγό γυπών από τη Νιγηρία. Πρόθεσή του ήταν να πουλήσει το νεκρό πουλί σε πελάτες στη Νιγηρία για χρήση σε παραδοσιακές θρησκευτικές τελετές.

Στη Νιγηρία και στον Νίγηρα, γύπες και κοράκια σκοτώνονται διαρκώς για αυτόν τον εμπορικό σκοπό από Νιγηριανούς κυνηγούς. Με βάση τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί, οι απώλειες των γυπιών (από όλα τα είδη) στις δύο αυτές χώρες είναι μεγάλες. Η κατάσταση είναι διαφορετική στον Νίγηρα από ότι στη Νιγηρία. Στον Νίγηρα οι ντόπιοι μιλούν ανοιχτά για το θέμα και δεν θεωρούν το κυνήγι γυπιών έγκλημα, ενώ στη Νιγηρία αρνούνται να δώσουν απαντήσεις και γενικά η κοινωνία ήταν κλειστή και η άντληση πληροφοριών δύσκολη. Η στάση των τοπικών κοινωνιών στον Νίγηρα, σε ό,τι αφορά στους γύπες, δεν είναι καλή, καθώς τα πτηνά αυτά θεωρούνται βρώμικα και άσχημα ζώα που τρώνε τους «συγγενείς» τους όταν αυτοί πεθάνουν. Στη Νιγηρία το νομοθετικό καθεστώς προστατεύει τους γύπες. Το εμπόριο νεκρών αρπακτικών είναι ευρέως διαδεδομένο αλλά παράνομο. Στον Νίγηρα η ανυπαρξία προστασίας των γυπιών πρέπει να επανεξεταστεί. Δεδομένου ότι η χώρα αυτή έχει υπογράψει όλες τις διεθνείς συμβάσεις για την άγρια ζωή, οι γύπες θα έπρεπε να προστατεύονται από τον

νόμο. Εξάλλου, το να κάνεις ξόρκι σε κάποιον, στον Νίγηρα είναι έγκλημα σύμφωνα με τον «ηθικό» νόμο των ντόπιων. Δυστυχώς, ένας από τους ελάχιστους νεαρούς γύπες που δεν πνίγηκαν κατά το ταξίδι τους στην Αφρική, σκοτώθηκε. Η θλίψη όλων όσων το γνωρίζαμε μεγάλη. Όμως, σιγά σιγά η φύση θα βρει τον δρόμο της, αρκεί να προστατέψουμε τους γύπες, αυτά τα τόσο ωφέλιμα πουλιά, από τις άδικες θανατώσεις και άλλους ανθρωπογενείς κινδύνους. Ας ευχηθούμε και ας ελπίσουμε ότι μια νέα γενιά ασπροπάρηδων θα επιστρέψει από την Αφρική και θα ζευγαρώσει και θα γεννήσει στη χώρα μας, έτσι ώστε οι επόμενες γενιές των ανθρώπων να έχουν τη δυνατότητα να θαυμάζουν τον πανέμορφο αυτό γύπα, τον ασπροπάρη.

Πηγές πληροφοριών:

Εταιρεία Προστασίας Βιοποικιλότητας Θράκνης (www.spbt.gr).

Ιστότοπος για το Πρόγραμμα LIFE για τη διάσωση του ασπροπάρη (www.lifeneophron.eu).

